

УДК 069.1:001.895(477)(045)

Коваль Оксана Сергіївна**(наук. керівник – д-р філол. наук, професор Шкіцька І. Ю.)
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль****ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ МУЗЕЇВ В УКРАЇНІ**

Анотація. У тезах розглянуто інноваційну діяльність музеїв України в умовах цифровізації. Проаналізовано використання новітніх технологій для розширення експозиційних можливостей, залучення відвідувачів та збереження культурної спадщини. Наведено приклади успішних проєктів у сфері музейної справи.

Ключові слова: музеї, експонати, інноваційна діяльність музеїв, цифровізація, новітні технології.

У час бурхливого розвитку інформаційних технологій музеї повинні зайняти активну позицію щодо впровадження цифрових систем у свою діяльність. Новітні технічні засоби дають змогу значно розширити можливості музейної експозиції в показі експонатів, у наданні додаткової текстової та графічної інформації, організовувати віртуальні виставки.

Необхідність технологічної модернізації музеїв зумовлена істотним ускладненням умов функціонування і розвитку музеїв. Диверсифікація соціального середовища, поява нових соціальних категорій, що співпрацюють із музеями, конкуренція в галузі, відтік із музейної сфери частини висококваліфікованих фахівців у зв'язку зі складною політичною та економічною ситуацією, недостатнє фінансування – усе це поставило перед музеями України нові завдання, без виконання яких їх майбутнє опиниться під загрозою. Сказане зумовлює необхідність перегляду й модернізації багатьох сформованих за попередні десятиліття методів, прийомів і способів музейної роботи.

Вивчення інноваційних технологій у музейній сфері сьогодні є новою і недостатньо розробленою проблемою музеєзнавства. Різні аспекти цієї теми висвітлені в праці М. Рутинського, який схаактеризував нові інформаційні технології музейної справи, описав діяльність Міжнародного Комітету з документації Міжнародної ради музеїв, національні музейні мережі Франції та Великої Британії [7]. У класифікації музеїв дослідник виокремив види віртуальних музеїв, описав інновації експозиційної діяльності музеїв. Дослідниця Т. Ю. Юрєнева проаналізувала технічні інновації, використовувані під час зберігання музейних предметів у фондосховищах та експозиціях, зокрема Центру підтримки музеїв Смитсонівського інституту [7].

Ендрю Робертс виокремив такі етапи в розвитку інноваційних технологій у світовій музейній діяльності: 1) 70-ті рр. XX ст. – вдосконалення традиційних методів музейного документування; 2) 80-ті рр. XX ст. – покращання методів каталогізації колекцій та перші спроби комп'ютеризації музейної діяльності, 3) 90-ті рр. XX ст. – вдосконалення музейних систем управління колекціями та поширення ідеї відкритого доступу до культурної спадщини; 4) ХХІ ст. – документування нематеріальної культурної спадщини та розвиток національних програм інформатизації музейної діяльності [1].

Крім створення сайтів, що містять статті, зображення, електронні каталоги, відео- та аудіоресурси, музеям необхідно розширювати свою присутність у соціальних мережах і брати участь в інтернет-проектах. В умовах збільшення медійного складника в роботі музейних установ необхідне грамотне управління інформацією, невід'ємною частиною якого повинні стати стратегічне планування і створення кожним музеєм власної інформаційної політики.

Розглянемо приклади впровадження новітніх технологій у діяльність українських музейних установ.

«Музей науки» Малої академії наук України є першим державним музеєм інтерактивного типу, де відвідувачам надається можливість безпосереднього тактильного контакту з експонатами. Експозиція музею спрямована на демонстрацію важливих наукових досягнень, фундаментальних законів природи та їх взаємодії у доступній та зрозумілій формі. Інтерактивні експонати музею охоплюють широкий спектр наукових дисциплін, включно з фізикою (демонстрація ефектів котушки Тесли, оптичних ілюзій), інженерією, (робототехніка), акустикою (візуалізація звукових хвиль); матеріалознавством («пам'ять металів»); біологією (експонат «гігантська мушля») [5].

Проект «Музейний портал» є міждисциплінарною платформою, спрямованою на популяризацію культурної, наукової та музейної спадщини [5]. Мета проекту полягає у створенні інтерактивного середовища для широкого загалу, що забезпечує доступ до актуальної інформації та новин у галузі музейної справи на національному та міжнародному рівнях. Платформа функціонує як комплексна база даних, що містить інформацію про музеї, організовану за допомогою зручного інтерфейсу користувача. Додатковою функціональною особливістю portalу є надання віртуальних турів музеями України та світу, що сприяє розширенню можливостей для дистанційного ознайомлення з культурними цінностями.

Компанія «Гугл» разом із Міністерством культури України створила віртуальний тур музеями України з різних областей. На сайті «Музеї України просто неба» можна здійснити віртуальну подорож, дізнатися більше про народну архітектуру і побут, відчувати всю самотність української культури. 3D-тури всіх музеїв також доступні в режимі Street View на Картах Google. Проект є частиною кампанії «Автентична Україна» [5].

Інтерактивні технології включають у себе різноманітні додатки, віртуальну реальність, аудіогіди, сенсорні екрани, ігри та багато інших засобів, що дають змогу відвідувачам музею бути активними й залученими в екскурсію. Інтерактивні технології сприяють підвищенню інтересу до експонатів, що робить відвідування музею більш захопливим. Інтерактивні технології можуть бути використані для навчання, розширюючи можливості відвідувачів у вивченні й розумінні культурної спадщини.

Окремим видом інноваційної діяльності українських музеїв є організація й проведення заходів, наприклад: Виставки «Скарби Криму» (Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ), «Нев'янучий квіт Трипілля» (Національний музей історії України, м. Київ) [4]. Великої популярності в музейній справі набуває проведення майстеркласів: «Слідами археологів», «Виготовлення захисного амулета» та театралізованих екскурсій (наприклад, «Київські замальовки» [4]).

Цікавим способом привернення уваги молоді до культурної спадщини є організація музеями освітньо-пізнавальних гуртків. Наприклад, гуртки «Юний музеєзнавець», «Юний екскурсовод» [4]. Їх діяльність сприяє розширенню світогляду молоді; розвитку практичних навичок у сфері музеєзнавства та екскурсійної діяльності; формуванню інтересу до історії та культури; соціалізації молоді та розвитку комунікативних навичок [7].

У контексті сучасних суспільних викликів діячі культури та мистецькі інституції виявляють активну громадянську позицію, здійснюючи благодійну діяльність. Зокрема, митці Софія Булгакова та Микола Карабінович організували в Амстердамі акцію підтримки українських художників, спрямувавши зібрані кошти до Музейного кризового центру. Музей «Дім Франка» провів 2 благодійні екскурсії, акумулювавши 9 000 грн для зазначеної ініціативи. Міжнародна підтримка виявляється у діяльності паризької галереї Galerie Poggi, яка реалізувала роботи українського художника Нікити Кадана та передала половину виручених коштів Музейному кризовому центру. Організатори лондонського аукціону через Ольгу Гончар перерахували центру £1 000. Планується проведення ще одного аукціону в Бельгії з метою підтримки музейних працівників України [1].

У контексті активізації діяльності музейних інституцій з метою залучення відвідувачів та забезпечення збереження культурної спадщини їх присутність у вебпросторі набуває стратегічного значення. Успіх реалізації онлайнових проєктів музеїв безпосередньо залежить від методології їх представлення. Основними підходами його постають:

1. Віртуальна реконструкція реального музейного простору: ідеться про створення цифрового двійника фізичного музею, забезпечуючи користувачам ефект присутності та можливість ближчого ознайомлення з експозицією.

2. Віртуальне моделювання альтернативних експозиційних середовищ, що дає змогу створювати цифрові виставки, які неможливо реалізувати в умовах традиційного музейного простору, розширює можливості кураторської інтерпретації та експозиційного дизайну.

3. Вербально-візуальна документація експозицій та колекцій, що передбачає подання детальних описів і візуальних матеріалів, які розкривають культурно-історичний контекст експонатів.

4. Організація доступу до цифрових баз даних музейних колекцій, що полягає в наданні доступу до структурованих даних, включно з зображеннями та описами предметів, без відтворення фізичного експозиційного простору.

Говорячи про інновації в роботі музейних установ, не можна оминати увагою впровадження ІТ-інклюзії. Так, проєкт «Інклюзивний сайт Музею Ханенків» є прикладом реалізації принципів ІТ-інклюзії в Україні. Цей вебсайт, розроблений за підтримки Українського культурного фонду, є першим в Україні музейним ресурсом, що відповідає міжнародним стандартам Універсального (інклюзивного) ІТ-дизайну. Його метою є забезпечення максимально широкого доступу до вебконтенту для користувачів з різними формами інвалідності, включно з порушеннями зору, слуху, рухових функцій, інтелектуальними порушеннями та комплексними порушеннями [8].

Отже, до інновацій у музейній справі можна віднести а) інтерактивність, що дає можливість відвідувачам безпосереднього контакту з експонатами; б) доступність, що полягає в зрозумілому та наочному представленні наукових концепцій; в) різноманітність, що виявляється в охопленні широкого спектра наукових дисциплін; г) використання сучасних технологій; д) урахування потреб відвідувачів з особливими потребами. Загалом інновації в музеях сприяють популяризації науки та підвищенню інтересу до наукових досліджень серед широкої громадськості. Використання новітніх технологій дає змогу залучати до музеїв різні соціальні групи, особливо молоде покоління, даючи змогу вивчати й досліджувати українську та світову культурну спадщину.

Список використаних джерел

1. Белікова М. В., Гресь-Євреїнова С. В. Інновації в музейній практиці України та світу: досвід та проблеми запровадження. *Актуальні проблеми, сучасний стан та перспективи розвитку індустрії туризму в Україні та Польщі*: матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. / за ред. І. В. Саух. Житомир: Вид. ЖФ КІБІТ, 2013. С. 149–151 (дата звернення: 10.12.2024).
2. Віртуальні екскурсії в Києві. URL: <https://virtual.nmiu.org/> (дата звернення: 28.03.2025).
3. Інтерактивні проєкти і майстер-класи в Києві. *Національний музей історії України*. URL: <https://old.nmiu.org/index.php/podii-nmiu/kvesty-interaktyvy-proiektu-maister-klassy> (дата звернення: 28.03.2025).
4. Музейний гурток «Юний краєзнавець». *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/Музейний-гурток-Юний-краєзнавець-102404664867088/> (дата звернення: 30.03.2025).
5. Музейний портал. URL: <https://museum-portal.com/ua/museums> (дата звернення: 31.03.2025).
6. Музей України просто з неба. URL: <https://museums.authenticukraine.com.ua/ua/> (дата звернення: 18.03.2025).
7. Рутинський М. Й., Стецюк О. В. Музєєзнавство: навч. посібник. Київ, 2008. 428 с.
8. Inklyuzivnyy sayt Muzeya Khanenko. URL: <https://khanenko.museum/uk/inklyuziya> (дата звернення: 28.03.2025).
9. Roberts A. The Changing Role of Information Professionals in Museums. URL: http://network.icom.museum/fileadmin/user_upload/minisites/cidoc/ConferencePapers/1999/4.pdf (date accessed: March 12, 2025).

УДК 316.74/.77:004.77]:028] (477) (045)

Комар Анастасія Андріївна

(наук. керівник – д-р філол. наук, професор Шкіцька І. Ю.)

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ КНИЖКОВОГО БЛОГУ

Анотація. У тезах досліджено феномен книжкового блогерства, визначено його роль у популяризації літератури та формуванні читачьких уподобань. Проаналізовано особистісні, соціальні, економічні та культурні аспекти ведення книжкового блогу. Визначено ключові вигоди до створення якісного контенту та надано практичні поради для блогерів.

Ключові слова: книжковий блог, блогер, відгук про прочитану книгу, читачі, читання, автори книг.

X Всеукраїнська наукова студентська конференція

«Інформаційні технології і системи в документознавчій сфері» (м. Вінниця, 11 квітня 2025 р.)